

VILIAM JUDÁK

Jezuliatko medzi nami

VILIAM JUDÁK
JEZULIATKO MEDZI NAMI

VILIAM JUDÁK

JEZULIATKO
MEDZI NAMI

SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA
TRNAVA 2022

© Spolok svätého Vojtecha
– Vojtech, spol. s r. o., Trnava 2022
ISBN 978-80-8161-563-4

PÍSANÉ V PRVEJ VLNE PANDÉMIE KORONAVÍRUSU.

**VENUJEM VŠETKÝM,
KTORÍ SA STARAJÚ O NAŠE ZDRAVIE,
BEZPEČNOSŤ A NEZIŠTNE SLUŽIA PRE DOBRO INÝCH
V KAŽDEJ OBLASTI NÁŠHO ŽIVOTA.**

Na úvod

V súčasnosti sa stalo módnym trendom, že sa mnohí usilujú zistiť svoj pôvod. A tak vznikajú celé stromy genealógií, aby sme preskúmali mená svojich predkov. Mnohí si nechávajú preskúmať svoje DNA, aby sa presvedčili, kde žili či odkiaľ pochádzali ich predchádzajúce generácie. Podľa slov predsedu slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti (PhDr. Radoslava Ragača, PhD.) stúpol od roku 1989 záujem o genealogický výskum až o vyše 50 %. Neraz sa však stane, že človek očakávajúci aristokratický pôvod a modrú krv, nájde pri mene prastarého otca aj záznam, ktorý ho nepoteší (ako napríklad niektorý z jeho predkov svojou nezodpovednosťou prišiel o celý majetok a podobne). Pri väčšine našich predkov však ide skôr o obyčajných, neraz aj hriechnych ľudí ako o veľkolepé osobnosti. Takéto zistenie by nám mohlo azda navodiť smútok či rozladenie. Načo sa však trápiť s tým, čo už nezmeníme?

Ani v rodokmeni Ježiša Krista nie sú všetci vznešení. Objavujú sa tu dokonca štyri ženy, všetky hriechnice, z toho sú tri cudzinky: Tamar, Rachab, Rút a Betsabe. Štyri zlomené ženy, ktoré sa cítili ako „outsiderky“, na ktorých nikomu z ľudí nezáležalo a pre svet akoby nejestvovali. Ženy, ktorým nik nevenoval pozornosť, nikto si ich necenil. Ježiš sa práve k týmto blúdiacim, váhajúcim, zraneným a unaveným hlási ako ku svojim. Preto ich Boh zaštepil do rodokmeňa svojho Syna, a tým aj do svojho srdca. Dáva im svoje meno a počesť.

Ako hovorí spisovateľka Ann Voskampová, manželka amerického farmára a sedemnásobná matka: „Kristus sa k nám približoval cez líniu nečistých monarchov a znesvárených bratov, cez kauzy, nevery

a nevraživosti, cez kostlivcov v skriniach a podvodníkov...“ A skutočne, keď nahliadneme do Ježišovho rodokmeňa, vidíme, že Boh kráča v osobných príbehoch mnohých ľudí a aj toľkých hriešnikov (!). Toto dosvedčuje, že Boh sa nehanbí vstúpiť do života hriešnych ľudí. On sa za svoje stvorenia nehanbí! Boh sa k nám túži v našich dejinách pripojiť. Vstupuje tak aj do našich slabostí, hriechov a neúspechov.

Francúzsky teológ Bernard Sesboüé si prepožičal, ako sám priznáva, od svätého Ireneja výraz „návyk“. Podľa tohto lyonského biskupa musel totiž príbeh Ježiša Krista ľudí „pripraviť na dva návyky: *návyk ľudí* a *návyk Boží*. Samotné vtelenie sa udialo, aby postupne „privykalo“ človeka na príbuznosť s Bohom a aby privykalo Boha na prebývanie v človeku podľa Otcovej vôle. Na jednej strane je tu *návyk ľudí*: pretože prijatie daru spásy v ich hriešnej situácii si vyžadovalo dlhé učenie, akési „udomácnenie sa“. A tak prostredníctvom patriarchov a prorokov on (Kristus) predznamenal a predpovedal budúcnosť a zjavuje v predstihu svoju úlohu prostredníctvom Božích „zámerov“, privykajúc svojich dedičov (Izrael) poslúchať Boha, žiť ako cudzinec vo svete, nasledovať Božie slovo a dať zmysel budúcim veciam.“ Ľudstvo totiž nemohlo len tak náhle vstúpiť do vzťahu s Bohom a niesť Ducha Svätého. Bolo potrebné, aby „sme si postupne privykali chápať a niesť Boha“, čiže niesť svojho Ducha. Irenej nazýval návykom to, čo my dnes s obľubou označujeme ako cestu. Obrátenie ľudí a ešte väčšmi obrátenie národov a myslenia si vyžaduje dlhý pochod. Naše rozprávanie je teda rozprávaním o privykanií.

Bernard Sesboüé poukazuje tiež na *privykanie Boha byť medzi ľuďmi*: „Keď si pripomíname zjavenie Boha v Starom zákone, svätý Irenej bez váhania hovorí: „Slovo bolo od počiatku pripravené zostúpiť, aby spasilo tých, čo boli v hriešnom rozpolžení.“ Nieкто azda povie, že je to antropomorfická perspektíva, ale jednako nám hovorí niečo o Bohu: Boh je schopný zmenšiť sa na mieru človeka a sám v sebe prežívať protipól tak potrebného zvyku, ktorý vyžaduje aj od človeka. V dlhom dialógu, ktorý vedie s ľudskou rodinou, a spôsobom, akým s ňou zaobchádza, Boh zjavuje svoje vlastné bytie. Blahoslenné a láskavé obrátenie Boha k človeku je úplné od počiatkov, pretože tu bolo už pri stvorení a nepretržite si zachováva iniciatívu v diele spásy. Ale je stupňovito rozložené v čase, pedagogicky sa prispôsobuje rytmu

ľudského obrátenia, a pritom ho nikdy neunaví náladovosť, pomalosť a opakované poklesky človeka.

No o Božom privykaní môžeme hovoriť aj v inom zmysle, ktorý je tiež ovocím antropomorfnnej projekcie. Rovnako, ako keď nás liturgia vedie k tomu, aby sme povedali Bohu: „spomeň si, zatiaľ čo sme to vždy my, ktorí sa usilujeme spomenúť si pred ním na niekoho v modlitbe, Boh si vždy spomenie. Ide tu o privykanie vedomia človeka na pravý obraz Boha. Hriešny človek si spontánne vytvára hriešny obraz o Bohu a potom musí v sebe radikálne tento obraz meniť. Obrátenie človeka, ale aj obrátenie Boha v srdci človeka je hodné zmienky práve preto, že aj biblické zjavenie potvrdzuje toto pomalé obrátenie Božieho obrazu. V niektorých textoch je Boh ešte odrazom hriešneho človeka a správa sa ako on. Už rozprávanie o prvotnom hriechu, ktoré prisudzuje Bohu istú žiarlivosť na človeka, to potvrdzuje: „Hľa, človek sa stal ako jeden z nás. Poznal dobro i zlo“ (Gn 3, 22). Rivalita, ktorá pohánala človeka byť ako Boh, sa premieta do samého Boha, ktorý sa vraj „človeka bál“. To isté sa opakuje, keď Boh dá Abrahámovi príkaz obetovať syna Izáka. Takého privykanie bude veľmi dlhé. Môžeme povedať, že sa naozaj uzavrelo? V každom prípade *Slovo* sa nemohlo stať telom, pokým si ľud neutvoril správny obraz Boha Otca. Starý zákon je prvou z evanjeliových príprav a je jedinou svojho druhu.“

Pre kresťana majú tieto dlhé dejiny hodnotu proroctva v slovách a skutkoch spásy, ktorú vykonal Ježiš Kristus. Texty, ktoré cituje Irenej, spájajú vždy návyk a proroctvo. Inými slovami, podľa kresťanskej hermeneutiky rozprávania Starého zákona vždy odkazujú na Ježiša Krista a treba ich čítať vo svetle veľkonočnej udalosti, ktorá zdvihla závoj pochopenia. Apoštol svätý Pavol jasne vyjadril ich princíp: „Ale myseľ im otupela. Až do dnešného dňa ostáva pri čítaní Starej zmluvy ten istý závoj neodhalený, lebo ho Kristus odstraňuje... Keď sa však obráti k Pánovi, závoj spadne“ (2 Kor 3, 14 – 16). Medzi proroctvom a jeho naplnením prebieha hra vzájomného osvietenia. Na jednej strane spásu vykonanú Ježišom Kristom môžeme pochopiť len vo svetle proroctva. Takto sa už totiž nepozerať na číru udalosť, ktorá by mohla byť náhodnou udalosťou ľudských dejín, ale vidíme tu uskutočnenie Božieho zámeru. Na druhej strane pohľad na proroctvo ostáva temné, ak nie je osvietené naplnením. A preto sa tu ponúka

kresťanský pohľad Starého zákona. Takýto pohľad predpokladá vieru (alebo prinajmenšom otvorenosť viere) v Krista ako v toho, kto nesie jediné meno, skrze ktoré musíme byť spasení.

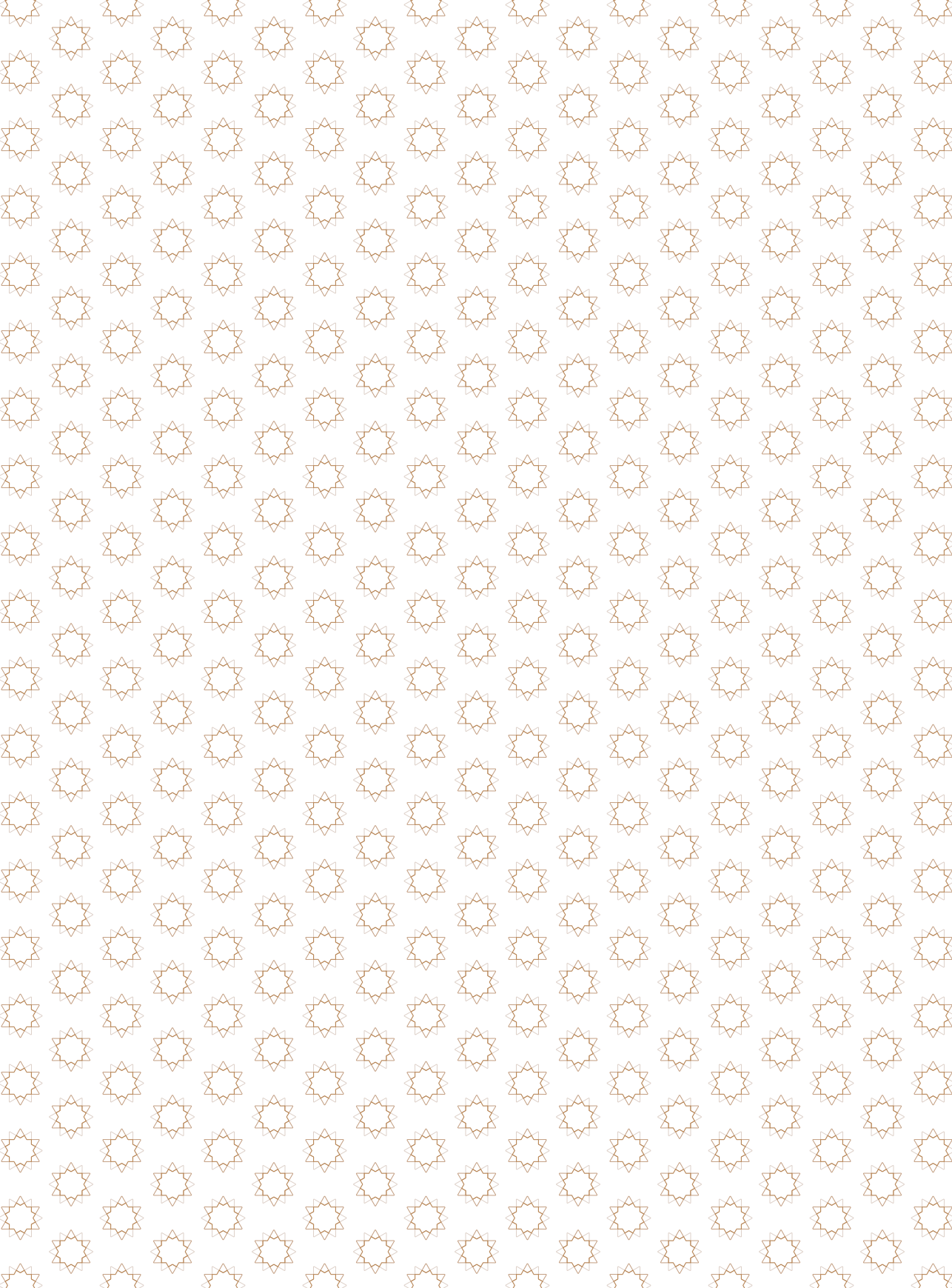
V našom adventnom putovaní sa každý deň zahľadíme na veľké osobnosti Starého zákona, ktoré sú predobrazmi Spasiteľa, a zároveň prezentujú aj realitu spásy. Ako základ pri ich prezentácii mi poslúžilo dielo od kuriálneho kardinála Gianfranca Ravasiho *Biblické postavy*. V ich konaní a životoch vidieť iniciatívu, ktorá je na jednej strane v pohybe Boha, približujúceho sa k človeku, aby mu oznámil: „Veď kdeže je národ taký mocný, ktorý by mal svojich bohov tak blízko, ako je Pán, náš Boh, kedykoľvek k nemu voláme“ (*Dt 4, 7*); a na druhej strane v pohybe človeka, ktorý hľadá Boha prostredníctvom dramatických udalostí hriechu a obrátenia. Dejiny vyvoleného národa sú totiž tvorené z jeho vyvolenia, z jeho previnení a odpustenia, ktoré dostáva od Boha aj skrze výsadnú rolu jeho otcov, prorokov, kráľov, ale aj podľa ľudského hodnotenia bezvýznamných a slabých ľudí a hriešnikov.

Isté je, že tieto pohľady nie sú vyčerpávajúce. Každé z týchto rozprávání je malým celkom, ktorý rámcuje z vlastného hľadiska realitu spásy. Všetky tieto pohľady sú prejavmi pamäti Izraela. Rozdiel medzi dejinami a pamäťou spočíva totiž v tom, že dejiny sa usilujú zrekonštruovať minulosť čo najobjektívnejšie, kým pamäť je konkrétny spôsob, ktorým minulosť žije vo vedomí ľudu. V prípade Izraela tieto udalosti pamäti majú hodnotu zjavenia. Vyvolený národ interpretuje všetko, čo sa mu udeje ako pohnuté dejiny jeho vzťahu s Bohom. A takýto je predmet jeho každodennej modlitby: *Shema Israel* – „Počuj, Izrael“. Zoči-voči s ním je Boh ten, ktorý si vždy spomína (porov. *Lv 26, 45*), pretože minulosť a budúcnosť sú pre neho stálou prítomnosťou.

Aj naše duchovné putovanie Adventom s týmito biblickým postavami je určitým spôsobom spomínania. Tieto dejiny sú aj našimi dejinami. Aj my sme súčasťou týchto rozprávání. Zachovávajú si pre nás svoj exemplárny charakter. Dlhé osvojovanie si Starého zákona má svoje analógie aj v našich životoch a ani my nemôžeme tvrdiť, že sme úplne udomácnení v Novom zákone. Ako tvrdí Órigenés: prechod od Starého zákona k Novému nie je len dejinný, ale aj existenciálny. Potvrďuje to svätý Pavol, keď napísal: „Keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného zo ženy“ (*Gal 4, 4*).

Phillips Brooks v tomto zmysle hovorí: „Ježiš neprišiel na svet náhle a bez ohlásenia. Vstúpil do sveta, ktorý bol naňho pripravený. Celý Starý zákon je príbehom mimoriadnych príprav... Ježiš prišiel, až keď bolo všetko pripravené a čas sa naplnil.“ Čo sa týka počtu generácií a jednotlivých historických osobností, je Ježišov rodokmeň už zavŕšený, uzavretý. Avšak, čo sa týka našej ľudskej účasti v dejinách spásy, zostáva ešte mnohé otvorené pre každého z nás. S každým sa počíta. Tak ako je Kristus z rodokmeňa Abrahámovho, my sme z rodokmeňa Kristovho. Aj my patríme do odvekej Božej rodiny, preto sa môžeme zapojiť do dejín spásy celým svojím životom.

Pápež František nás vyzýva v tomto duchu: „Nechcieť spoluvytvárať dejiny znamená zaujať postoj príživníka. Ak hľadáme na život len akoby z balkóna, vyzerá to, že všetko chceme dostať rovno ako viačičný darček – možno pekný, ale predsa len neúčinný, ktorý skôr či neskôr odložíme.“

1. část

KALENDÁRIUM

Prvá adventná nedeľa – 29. 11.

(Ž 25, 1 – 3)

K tebe, Pane, dvíham svoju dušu.

Tebe dôverujem, Bože môj.

Nech nie som zahanbený

a nech moji nepriatelia nezvífazia nado mnou.

Veď nikto, čo dúfa v teba, nebude zahanbený.

Uprostred každodenných starostí a povinností sa ani nestačíme čudovať, ako sa mína nielen deň za dňom, ale aj celé obdobia bez toho, aby sme prečítali posolstvo, ktoré je v nich ukryté. Od chvíle, kedy „Kristus zomrel v určenom čase za bezbožných“ (Rim 5, 6), a tak „Božia láska bola rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého“ (Rim 5, 5), sú ľudské dejiny ako studňa, z ktorej vyvierajú „pramene vôd prúdiacich do večného života“ (Jn 4, 14). Čas ako ťaživý sled okamihov sa zmenil na *kairos* (čas milosti) a bežný rok na rok liturgický. Preto tajomstvo jednotlivých liturgických období nás robí účastnými na tajomstve Boha, ktorý sa v Kristovi vydal do našich rúk a kráča zaprášenými cestami našich dejín, aby nám priniesol spásu. Ak je teda každé obdobie liturgického roka „dôkazom Božej lásky k nám hriešnikom“ a zároveň ponukou „Božej milosti“, bolo by teda nemúdre už v novembri alebo začiatkom decembra prežívať sladkosť Vianoc bez toho, aby sme sa na ne pripravili.

Tradične sa hovorí o troch príchodoch Pána: prvom – prostredníctvom narodenia Ježiša z Nazareta v Betleheme z Panny Márie, večného Božieho Syna, pred 2-tisíc rokmi. Tento príchod otvára nádej na ďalší príchod Pána Ježiša na konci časov, kedy príde v sláve na súd, aby zaviedol konečné Božie kráľovstvo. Nakoľko bolo narodenie v Betleheme faktom z minulosti, natoľko je nový príchod Pána Ježiša ešte pred nami. V adventnom čase nám Cirkev pripomína trojaký príchod Krista: jeho historický príchod, čiže jeho narodenie v Betleheme; druhý príchod na konci sveta a aktuálny príchod ku každému z nás i k celému ľudstvu.

Čas Adventu nám teda okrem toho historického chce pripomínať aj druhý príchod Krista na konci sveta: Ježiš príde na zem, aby vykonal

súd nad živými i zomrelými. Preto aj jeho slová z dnešného evanjelia: „Majte sa na pozore, bdejte, lebo neviete, kedy príde ten čas“ (Mk 13, 33) nás upozorňujú, že na toto stretnutie s Kristom – Sudcom máme byť v každej chvíli nášho života pripravení.

Dôležitý je tiež tretí rozmer prežívania Adventu. V tomto čase si totiž musíme uvedomiť a ďakovať Bohu za to, že jeho príchod sa neobmedzil iba na dve udalosti v dejinách spásy: narodenie Božieho Syna a jeho druhý príchod v sláve. Boh nám totiž stále preukazuje svoju milosť a lásku a prichádza k nám v každej chvíli nášho života.

Emeritný pápež Benedikt XVI. vysvetľuje, že Advent (zo slova *adventus*) znamená „prítomnosť, príchod“. V hovorovej reči starovekého sveta išlo o výraz, ktorý sa používal na označenie príchodu istého funkcionára či návštevu kráľa alebo cisára do nejakej provincie. Tento termín však mohol označovať aj príchod božstva, ktoré vychádza zo svojej skrytosti. Kresťania prebrali slovo „advent“ na vyjadrenie ich vzťahu k Ježišovi Kristovi. Ježiš je Kráľom, ktorý vstúpil do tejto biednej „provincie“ zvanej zem, aby všetkých navštívil. Slovom „adventus“ sa vo svojej podstate chcelo povedať: Boh je tu, nestiahol sa zo sveta, neponechal nás samých. A síce ho nemôžeme vidieť a dotýkať sa ho, ako je tomu v prípade zmyslami vnímateľných skutočností, ale je tu a prichádza, aby nás navštívil mnohorakými spôsobmi. V tomto prípade ide o návštevu Boha: vstupuje do nášho života a chce sa mi prihovoriť.

Prvýkrát prišiel Boh ku každému z nás vo chvíli, keď nás z lásky povolal k životu. Počas krstu k nám zase prišiel, aby nás urobil svojimi adoptovanými deťmi. Každodenne prichádza Boh ku každému aj tým, že nás udržuje pri živote. Kňaz Marián Bendyk hovorí, že v „každom údere nášho srdca môžeme počuť jeho láskyplné slová: milujem, milujem, milujem..., ktoré nám hovorí“. Prichádza k nám vo svojom svätom Slove, ktoré čítame alebo každodenne počúvame od našich blízkych. Prichádza cez sväté znaky – sviatosti, na ktorých máme účasť a prijímame ich. Zvláštnym spôsobom prichádza k nám Kristus počas každej svätej omše, keď ho môžeme prijať do svojho srdca pod spôsobom chleba.

Takto môžeme prijať hlbšiu pravdu Vianoc. Lebo my kresťania vieme, že v obraze jaslí a príchodu Dieťaťa sa nachádza aj kríž, utrpenie.

Moderná doba, v ktorej žijeme, je zložitá, ale aj rozporná. Vytvára nové hodnoty, otvára nové možnosti... Mnohé hodnoty, pochádzajúce z kresťanstva, zušľachťovali ľudí, poznačili a ochránili jednotlivcov i národy pred zánikom. Aj v čase prenasledovania boli jedinečnou morálnou silou, s ktorou sa lepšie odolávalo zlu a udržiavalo v nádeji.

Keď teda chceme vedieť, ako prichádza Boh, musíme pozeráť tam, kam prišiel. Boh sa narodil v betlehemskej maštali (porov. *Lk 2, 7*). Bol bezmocný, odkázaný na druhých, ale milujúci. Urobil tak nielen preto, aby ľahšie pochopil človeka a jeho život, ale preto, že mu veľmi záleží na svete, na jeho záchrane a že nechce nič a nikoho zatradiť (porov. *Lk 19, 10*). Prišiel k nám. Pre nás.

Preto nesmieme z adventného času urobiť iba zbožnú idylu, spojenú s mnohými tradíciami. Advent je zvláštnym časom zodpovednosti a konkrétnej pomoci (porov. *Mt 3, 3; Mt 25, 40*). Časom, v ktorom je potrebné naplniť srdcia zodpovednosťou za seba i iných, teda aj vzájomnou solidaritou, dobrotou a láskou (porov. *Gaudium et spes 46*).

Nech je teda tento posvätný čas, do ktorého sme vstúpili, časom obohacujúceho ticha a tiež modlitby, ak je to možné aj spoločnej v rodine; ozdravenia našich vzťahov; usporiadania nášho života k Bohu a iným a radostného očakávania, a to nielen na sviatky Božieho narodenia, ale predovšetkým na stretnutie s ním vo večnosti.

Pondelok 1. týždňa

(porov. *Jer 31, 10; Iz 35, 4*)

Národy, čujte slovo Pánovo

a ohlasujte ho až do končín zeme:

náš Spasiteľ príde, nebojte sa.

ADAM a EVA

Svet je chorý. Toto je každodenné konštatovanie, ktoré sa vynára z nespočetných relácií, článkov, kritických úvah, príhovorov, analýz, rozhovorov a filmov. Táto pravda v skutočnosti vypovedá o tom, ako je

zlo v ľudskom rode zahniezdené. Výraz „dedičný hriech“ nie je podľa niektorých možno najšťastnejší, ale z vecnej stránky nepopiera učenie o zranenom svete, aspoň pokiaľ ide o jeho konkrétne účinky.

Táto neslávna záležitosť sa spája s postavou Adama, ktorý je z pohľadu Biblie pokladaný za prvého človeka. Pokiaľ zostaneme pri hebrejskom origináli, nejde o meno vlastné, ale všeobecné a nesie i určitý člen *ha'adam*, teda „človek“ (*Gn 2, 7*). Jeho meno je späté s *'adamah*, „zemou“. „Adam“ teda nie je nikým iným než Človekom všetkých čias, je ľudstvom, vlastnosťou nás všetkých, ako v našich otcoch, tak v našich deťoch, je skutočnosťou krehkou a obmedzenou, materiálom ako „zem“ – *'adamah*. Svätý Pavol dokonca povedal, že ide o postavu poznamenanú hriechom i smrťou (porov. *Rim 4, 12 – 14*).

Pri všetkej úcte k zemi a k ostatným živým tvorom, Človek – Adam sa od nich všetkých zásadne líši. Tento rozdiel je vyjadrený slovami, ktoré sa väčšinou prekladajú ako „dych života“. Nejde len o telesný život, ale o niečo tajomnejšie; v hebrejčine tieto slová odkazujú na vlastnosť, ktorá patrí Bohu a iné miesto v Biblii ju popisuje takto: „Pánovým kahancom je ľudské svedomie, čo prekutáva všetky skryté života“ (*Prís 20, 27*). Tu vidíme pravý zmysel onoho „dychu“. Človeku je dané vedomie, ktoré je schopné preniknúť do tajomstva vlastného „ja“, do jeho vlastnej duše.

Pokiaľ sledujeme príbeh Človeka – Adama a jeho ženy v prvých kapitolách *Knihy Genezis* (presnejšie v druhej a tretej), nájdeme ďalší slávny a zároveň tragický obraz. Adam, ktorý je v nás všetkých, stojí pred stromom, ktorý nenájdeme v žiadnej učebnici botaniky, pred „stromom poznania dobra a zla“, ktorý je morálnym symbolom: človek si môže slobodne zvoliť dobro alebo zlo, v tom je jeho veľkosť i jeho dráma.

Tu nachádzame najhlbšiu pravdu starého príbehu o Adamovi. Vo večných dejinách môže každá ľudská bytosť žiť v súlade so Stvoriteľom, so svojím blíznym a s krajinou, ale tiež, žiaľ, pretrhnúť pravdivosť týchto vzťahov a blúdiť ďaleko od Boha, vraždiť svojich bratov a ničiť stvorenie, do ktorého bol vsadený. Podstatou nášho pádu bolo, je a vždy bude, že nie sme spokojní s Bohom a s tým, čo nám dáva.

Tieto stránky Biblie sa premieňajú vo výzvu Adamovi všetkých čias, aby nezabudol, že je *'adamah*, teda prach zeme a krehká bytosť,